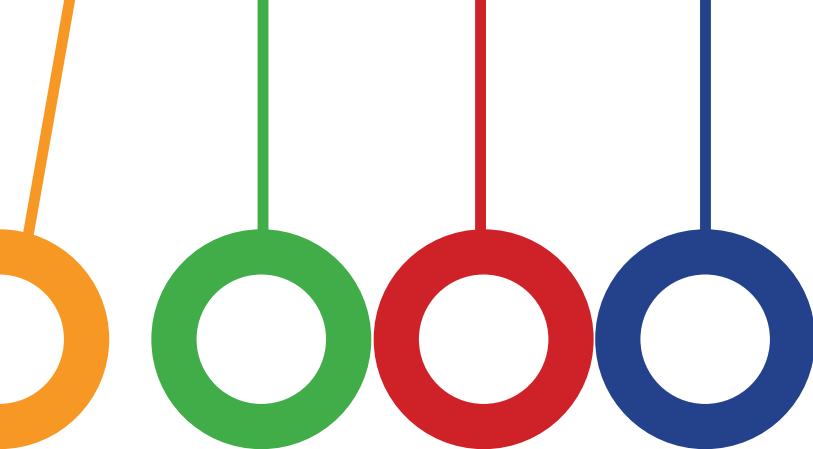

Bolivia Catalunya Ecuador

A què juguem? A qué jugamos?

Un projecte d'intercanvi basat en el joc per promoure els vincles nord-sud i sud-nord Un proyecto de intercambio basado en el juego para promover los vínculos norte-sur y sur-norte

L'A què juguem? Bolívia Catalunya Equador és la segona⁽¹⁾ experiència educativa de jocs⁽²⁾ de l'àmbit internacional emmarcada en el Programa l'Esplai Sense Fronteres de la Fundació Catalana de l'Esplai, que es fonamenta en l'Educació per al desenvolupament.

Partim de la idea que és impossible emprendre accions per al desenvolupament als països del "Sud", si al "Nord" no treballem també per un **canvi d'actituds i valors que ens condueixi a una cultura crítica i realment conscient del que és la solidaritat.**

El projecte és fruit d'un procés de treball compartit entre els **centres d'esplai de la Federació Catalana de l'Esplai** que hi han participat, de **Barcelona** ciutat i de **l'Hospitalet de Llobregat**, (infants, educadors, educadores...) i de la **Fundació Catalana de l'Esplai**; dels educadors i educadores i infants de **Cochabamba (Bolívia)**, tant del **Centro Vicente Cañas** i del **Centro Monte Rancho** de la **Fundación Social Uramanta**, com d'educadors i educadores i persones tècniques de **Mundo Juvenil de Quito**, organització propera a **Fundación Esquel d'Equador**.

Els jocs, com les persones, han migrat al llarg de la història, anant i tornant pels continents: volem compartir alguns per que ens ajudin a construir justícia, pau i felicitat als nostres centres d'esplai i al món.

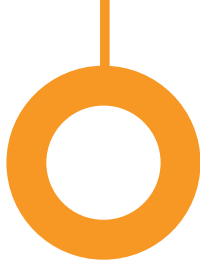
Els infants del **Centre d'Esplai Itauguá de Paraguai⁽³⁾**, juntament amb les seves educadores, han volgut incorporar-se a l'experiència educativa i ens han enviat un joc en una varietat dialectal de la llengua guaraní: el jopará.

Us encoratgem a que també vosaltres formeu part del procés gaudint dels jocs i enriquant l'experiència!

⁽¹⁾ La primera experiència és l'A què juguem? Mèxic-Catalunya 2007, que podeu trobar a: www.esplai.org. Aquesta experiència es va realitzar amb el suport, entre d'altres, de l'Ajuntament de Sant Joan Despí. Consta d'un recull de jocs, un dvd i una exposició.

⁽²⁾ Els educadors i educadores han recollit els jocs de forma sistemàtica, amb la intervenció dels infants i educadors i educadores s'ha fet l'elecció dels jocs. La intencionalitat de la proposta és que doni peu per encetar processos de treball en els centres d'esplai en clau d'educació pel desenvolupament i obrir al treball en xarxa de forma internacional, on es consolidi una relació de treball entre els països i les entitats participants.

⁽³⁾ El Centre d'Esplai Itauguá està promogut per la Fundació CIRD i impulsat per la Fundació Catalana de l'Esplai.

Introducció i context

Des de la Fundació Catalana de l'Esplai, l'Educació per al Desenvolupament és valorada estratègicament com a prioritària. Volem treballar al "Nord" canvis d'actitud, i fomentar valors, que comportin una comprensió crítica i proactiva sobre les desigualtats "Nord"- "Sud". Ho volem fer amb els nostres centres d'esplai catalans, de la mà d'educadors i educadores, tot implicant a infants i famílies.

L'educació per al desenvolupament representa un treball intel·lectual moral, amb la població exclosa com a protagonista⁽⁴⁾, que es recolza en dos pilars fonamentals:

El coneixement i l'estudi de la realitat social actual i del passat: cal una anàlisi dels fets, contextualitzats en la situació local, que s'emmarca en un procés global de món.

L'actitud de solidaritat ben entesa, un benestar comú no limitat a la persona, al barri, a la ciutat, i sí extensiu a tota la humanitat. Responsabilitat de tothom cap a tothom (del nord al sud, del sud cap al nord).

Volem investigar i apropar-nos a les mirades alternatives en base a una cultura de la solidaritat⁽⁵⁾ que aposta per un desenvolupament humà sostenible i integral, just i solidari, que aboga per la biodiversitat i assegura la participació de les persones, en la construcció col·lectiva del món.

Jocs i activitats al centre d'esplai Itagua, Paraguai.

⁽⁴⁾ Totes aquestes idees claus les podeu trobar al document l'Educació per al desenvolupament; una estratègia imprescindible, editat per la Federació Catalana d'ONG per al desenvolupament a l'enllaç: http://www.fcngd.org/DOCUMENTOS/epd_22_02_08.pdf

⁽⁵⁾ Per saber més llegiu a Luis A. Aranguren i els seus escrits sobre la cultura de la Solidaritat Responsable i Reciproca: entre el Nord i el Sud al llibre: *Reinventar la solidaridad. Voluntariado y educación*, Madrid, 1998.

Bolívia

TIPUS DE JOC
JOC D'HABILITAT
EDAT
DE 5 ANYS ENDEVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 2 INFANTS
MATERIALS
UN GUIX O PAL, I LES PEDRES

○ sabies què...

L'origen és incert i es relaciona amb els jocs lineals de les civilitzacions gregues i romanes. Una altra versió planteja que va ser inventada per un monjo espanyol i volia simbolitzar el començament de la vida i el final, amb la mort.

La Thunkuna és conegut a Catalunya popularment com la xarranca i té altres noms arreu del món.

○ com s'hi juga?

Es limita el camp de joc al terra, si juguem sobre ciment utilitzarem un guix, un pal si es juga sobre sorra. Dibuixarem una plantilla en forma d'avió, ha de tenir una cassella d'inici, amb l'1, i una cassella final amb el 8 o l'11. Cal dibuixar en gran els números a cada casella. Tothom ha de tenir una pedra o algun altre objecte semblant.

El primer jugador o jugadora llançarà la seva pedra a la primera casella i haurà de fer tot el recorregut saltant a peu coix, sense trepitjar cap de les línies que delimiten les caselles. Si ho aconsegueix ho intentarà partint de la casella 2, si falla cedirà el seu torn. I així successivament.

Qui passa per totes les caselles amb la seva pedra, té dret a la propietat de les caselles, segons el ritual de llançar d'esquena a les caselles i preguntant a la resta de participants ¿ventana? (D'esquena al dibuix i per sota de les cames) o ¿balcón? (D'esquena al camp de joc).

Guanya qui més caselles aconsegueix.

○ valor afegit

Requereix molta habilitat i equilibri psicomotriu. Així com destresa ull-mà i punteria. Molts nens no juguen a aquest joc per què s'autoexclouen. Plantejem la Thunkuna com una oportunitat per trencar estereotips i per no reforçar tòpics en relació al gènere.

Es poden plantejar juguesques divertides sobre els números (multiplicacions, sumes o restes mentals fàcils) en el desenvolupament del joc.

TIPUS DE JOC
JOC D'HABILITAT
EDAT
DE 4 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 3 INFANTS
MATERIALS
ALMENYS 5M DE GOMES ELÀSTIQUES

○ sabies què...

Aquest joc és molt popular a Bolívia i a molts països del món. És conegut amb molts noms diferents i hem trobat moltes cançons que acompanyen les diferents formes de jugar.

Les gomes que es feien servir abans per jugar, eren les pròpies gomes que les mares, àvies, tietes, etc, feien servir per cosir vestits i altres peces de roba.

○ com s'hi juga?

S'organitza el grup de forma que dos infants "paren", la liga-liga, o les gomes es posen per poder saltar:

"Piecito" (peuet): Posem les gomes entre turmells i saltem cantant: -meto-saco-piso-! Ficant, treient els peus de les gomes, i trepitjant-les al final.

"Rodillita" (genollet): Un cop superat el "Piecito" pugem les gomes fins al genoll i després es canta la mateixa cançó que abans.

Així successivament, amb algunes modificacions:

"Media" (mitja cama) i s'afegeix un tris-tras de cames al final.

"Cintura" (cintura): se salta intercaladament dins i fora de les gomes fins a 16 vegades.

"Sobaquito" (aixelles): entrem a les gomes i fiquem i traiem els braços tris-tras, fins a 18 vegades.

La liga-liga continua, fins arribar als braços amunt!

○ valor afegit

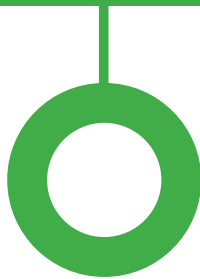
Desenvolupa la psicomotricitat gruixuda. La inexperiència o manca d'habilitat de nous jugadors i jugadores ha de ser respectada pel grup, doncs l'experiència i l'habilitat són primordials per saber jugar bé.

Tradicionalment, en totes les seves versions i en els diferents països, les nenes han jugat molt més a aquest joc que els nens, hem de promoure noves versions i per què no, inventar noves cançons, per a que ells també s'hi vulguin incorporar i juguem tots plegats.

A què juguem? ¿A què jugamós?
BoliVia CaTaluNiya ECUADOR

BoliVia

**pasará
tawasara**

TIPUS DE JOC
JOC DE ROTLLANA
EDAT
DE 6 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 6 PARTICIPANTS
MATERIALS
NO ÉS NECESSARI

O sabies què...

Tawasara és un joc que està desapareixent i cada vegada s'hi juga menys als carrers i places de Bolívia. No coneixem els seus orígens, ni la seva història, tot i que alhora és un joc molt estimat..

Trobem moltes versions arreu, coneixeu aquesta: "Tris-tras, tris-tras, el de delante corre mucho y el de atrás se quedará",? el riure sempre està garantit!

O com s'hi juga?

Dues persones s'agafen de les mans, cadascuna s'identifica amb una flor, un color, una fruita, una ciutat, un país, un plat de menjar, etc (en secret, ho comparteixen a cau d'orella). La resta forma una rotllana oberta, com una serp agafant-se per la cintura.

La fila va avançant fent ziga-zaga i cantant: "*ta-wa-sa-ra ta-wa-sa-ra, el último se quedaráaaaa*" passant per sota dels braços dels qui els tenen estesos ben amunt. De sobte, atrapen l'última persona que queda equan s'acaba la cançó.

A part, li donen a escollir per què s'identifiqui, tot a cau d'orella, amb una de les dues persones. Aquest participant se situarà darrere del participant que ha triat. S'anirà repetint la cançó fins que s'acaba la serp.

Els dos equips estan agafats entre ells per la cintura, i entre els caps d'equip, per les mans: cal tirar fort fins aconseguir sobrepassar una línia de joc, dibuixada prèviament al terra.

Guanya l'equip que aconsegueixi atraure més persones cap a la seva banda.

O valor afegit

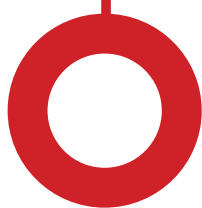
Exigeix coordinació, solidaritat i treball d'equip. És molt interessant jugar entre petits i grans, per aprendre a compartir la responsabilitat i la cura del grup.

Ens permet treballar diverses parelles de noms: fruites, països, ciutats, colors, etc.

Infants del Centro Monte Rancho de Cochabamba, Bolívia. Una tarda de jocs.

catalunya

**l'aranya
peluda**

TIPUS DE JOC
JOC D'ESTRATÈGIA
EDAT
DE 4 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
IL·LIMITAT, SEGONS L'ESPAI.
MATERIALS
UN ESPAI GRAN A L'AIRE LLIURE O CANXA

O sabies què...

Al llarg de la història trobem a les aranyes en la cultura popular, ja sigui en relats històrics, mitològics, simbòlics o en els jocs.

Aquest joc és conegut amb molts noms i es pot transformar en una font de coneixement d'altres animals protagonistes del joc: guineu que menja gallines; àliga que menja conills; gat que menja ratolins, etc.

O com s'hi juga?

Es necessita un espai gran delimitat en dos grans quadrats, estil pista de tennis. Les persones jugadores se situen a una banda de l'espai delimitat, amb l'objectiu de poder córrer cap a l'altra banda. Una persona es situa al mig del recorregut, al centre, anomenat "muralla", és l'aranya peluda.

Cada vegada els infants del grup han de preguntar cridant amb força: *Aranya peluda, podem passar?*. L'aranya peluda, des de la "muralla" ha de dir: *Sí!*. Totes les persones jugadores han d'arrancar a córrer, amb la intenció de no ser atrapades per l'aranya peluda i arribar a l'altra banda del camp de joc. Si l'aranya peluda els atrapa, queden com a "presoners i presoneres". Es col·loquen a la "muralla" amb l'aranya peluda, per obstaculitzar a tot el grup.

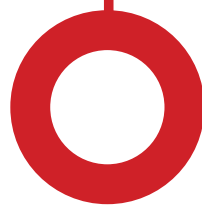
Cada vegada es repeteix.

O valor afegit

Ens permet potenciar la cooperació entre l'aranya peluda i els "presoners i presoneres" i també entre els membres del grup que no vol ser atrapat.

L'aranya és un animaló sovint maltractat, té "mala fama" però ens pot apropar al tema de la geometria de forma molt divertida: a partir de la teranyina.

Els infants corren i, per tant, fan esport, sense adonar-se'n. És un joc molt encertat en els inicis d'una sessió de jocs socio-esportius, com a exercici d'escalfament.

**mar, terra
i aire**

TIPUS DE JOC
JOC D'HABILITAT
EDAT
DE 5 ANYS ENDEVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 7 INFANTS
MATERIALS
NO ÉS NECESSARI

O sabies què...

No tenim constància del seu origen. El mar, la terra i l'aire són tres elements de la Terra. Les mares es produeixen per la força gravitacional de la Lluna i el Sol, així el nivell del mar varia. El mar és salat pels rius que hi desemboquen plens d'aigua i minerals.

La terra la trobem en menor quantitat que els mars o oceans al nostre planeta, per això és conegut com el Planeta Blau. L'aire és una barreja de gasos que l'envolta, sense aquesta capa que en diem atmosfera terrestre, no hi podríem viure.

O com s'hi juga?

En primer lloc s'ha de marcar el camp de joc. Farem dues línies llargues al terra separades entre elles 1 m. o 2m., així tindrem tres grans espais ben definits. Un serà el mar, l'altre la terra i el tercer l'aire. Hem de definir clarament com es diu cada espai, per la bona dinàmica del joc.

Els infants s'ubiquen segons el dictat de la persona que dirigeix el joc, que pot ser un educador o educadora, o un infant.

Cada vegada hi ha més velocitat al dictat de: *mar!, aire!*, etc.

Els jugadors i jugadores que s'equivoquen queden fora del joc o poden organitzar un: "Mar, terra i aire" paral·lel.

Qui segueix el dictat sense equivocar-se guanya el joc.

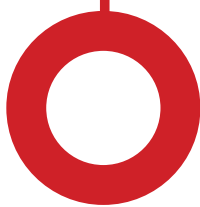
O valor afegit

Joc molt senzill que promou la coordinació oïda-cos, i fomenta l'exercici de la reacció davant un estimul. Fomenta la psicomotricitat gruixuda.

Ens permet, a partir de variacions, potenciar la dificultat segons les edats dels infants, tot incorporant elements de l'àmbit esportiu, com un banc suec. Podem potenciar la coordinació corporal relacionant els tres elements: mar, terra i aire, amb diversos gestos amb els braços.

Podem reflexionar sobre : Què sabem del mar? Què sabem de la terra? Què sabem de l'aire? Que sabem del Planeta Terra?

catalunya

estirar la corda

TIPUS DE JOC
JOC D'HABILITAT
EDAT
DE 9 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 10 INFANTS
MATERIALS
UNA CORDA GRUIXUDA D'UNS 20 METRES I UN MOCADOR.

O sabies què...

Antigament jugaven les dones casades contra les dones solteres, i homes casats contra solters. Fins i tot va ser joc olímpic!

Actualment: "Estirar la corda" és un joc important a les festes populars de molts pobles de Catalunya on es fan tornejos.

O com s'hi juga?

Es marca el camp de joc amb una línia al terra, de 10 pams, que delimita dos grans espais. La corda s'ubica al terra i perpendicular a la línia marcada, ben estirada. Senyalitzem el punt que marca la meitat de la corda, tot lligant un mocador.

Es fan dos equips que es col·loquen, a cada banda d'aquesta línia, tot agafant la corda, de forma molt suau.

El joc comença, a cop de xiulet: tothom tiba fort la corda en direcció on està el grup. L'equip que té més força, i més resistència, ha d'aconseguir que l'altre equip passi la línia marcada al terra.

Perd l'equip que passa la línia marcada al terra.

O valor afegit

L'Estirar la corda és un joc de força i de resistència a la vegada.

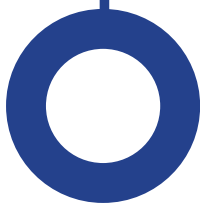
Aquest joc ens pot permetre treballar la igualtat de gènere i les desigualtats socials, tot posant èmfasi en la importància del rol de l'educador o educadora a l'hora d'equilibrar una bona barreja, en els grups que tiben la corda.

Per poqueta força que tinguí cadascú, aquest joc ens demostra que la unió fa la força!

Trobada d'esplais: Esplai Xino-Xano, Esplai Pubilla Cases - Can Vidalet, Esplai Sanfeliu-Sant Ildefons, l'Esplai a La Florida. Pati del CEIP La Farigola de Barcelona. Abril de 2010.

Equador

Carrera de fillos

TIPUS DE JOC
JOC D'HABILITAT
EDAT
DE 6 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 2 INFANTS
MATERIALS
"TILLOS" DE LES AMPOLLES, CARTOLINA, TERRA I GUIX.

O sabies què...

La paraula "tillo" és un equatorianisme acceptat normativament en llengua castellana que es refereix a la tapa metàl·lica de les ampolles, les xapes. Se suposa que ve de la paraula "platillo", que amb l'ús va suprimir la primera síl·laba i es va transformar en "-tillo", quedant en desús la part "pla-".

El joc "Carrera de tillos" és conegut a tot l'Equador. A Catalunya és conegut com a "Cursa de xapes".

O com s'hi juga?

Es dibuixa un circuit o una pista de curses, sobre el terra o en una cartolina.

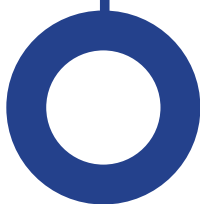
Cada persona jugadora té per objectiu desplaçar el seu "tillo" des de la sortida fins a la meta final. En el cas de que el "tillo" surti del recorregut marcat, s'ha de tornar a la sortida. El "tillo" guanyador és el que primer arriba a la meta.

Per poder desplaçar el "tillo" s'han de donar cops amb els dits de la mà, podem jugar amb la variant de donar copets amb el dit gras del peu, sense mitjó! Podem buscar i pensar variants i normes. Una norma que garanteix la dificultat, i que és molt divertida, és la de desplaçar el "tillo" amb la mà que es domina menys.

O valor afegit

Els "tillos" o les xapes, es poden "tunnejar", guarnir-los segons ens agradi. Es poden regalar, intercanviar, col·leccionar...Fins i tot podem transformar-los, amb habilitat, en un instrument de percussió.

És un joc popular a partir de material reutilitzat. Quins altres jocs populars coneixem amb material reutilitzat?

la guaraka

TIPUS DE JOC
JOC DE ROTLLANA
EDAT
DE 6 ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 6 INFANTS
MATERIALS
UNA GUARAKA

O sabies què...

"Guaraka" és un terme de la llengua quítxua "warak'a" que significa mocador. És un joc tradicional dels indis xilens que s'ha incorporat als jocs populars de l'Equador. S'acompanya el joc amb la cançó "Corre, corre, la guaraka, el que mira para atrás, se le pega en la pelá".

O com s'hi juga?

Tots els jugadors i jugadores es posen en una rotllana a terra o drets. Algú lidera la partida amb una guaraka a la mà i camina per fora de la rotllana. De sobte li dóna un guakarazo (un cop de guaraka) a algú de la rotllana, a l'esquena, o li deixa la guaraka a la falda si la rotllana és de cul a terra.

L'elegit o elegida surt a corre-cuita cap a la seva dreta, i qui està al seu costat (a l'esquerra) surt corrents cap a l'esquerra. Qui tenia la guaraka a la mà al principi, seu en un dels llocs que queden buits. Mentrestant els altres dos corren i competeixen per arribar abans al lloc buit.

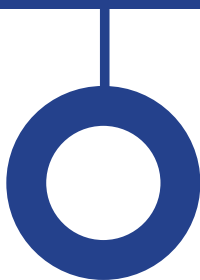
Qui es quedi sense lloc es queda amb la guaraka i repeteix el joc.

O valor afegit

Aquest joc afavoreix molt l'atenció i la capacitat de reacció davant una situació inesperada: es requereix d'una resposta ràpida i efectiva. Desenvolupa la velocitat, l'impuls.

Amb els nois i noies més grans ens podem plantejar algunes qüestions: sempre hem de reaccionar ràpid en les nostres vides? Què ens aporta reaccionar ràpid? Quines coses negatives o positives passen reaccionant ràpid, en la nostra vida?

Ecuador

O sabies què...

És un joc molt popular a l'Ecuador. No se sap exactament quin és l'origen. S'hi juga principalment als barris populars de la ciutat de Quito. És un dels jocs que s'ha perdut en aquells veïnats i comunitats on la dinàmica comunal i de bon veïnatge ja no funciona com en el passat.

El joc té centenars de versions, amb diferents noms arreu del món.

perros y venados

TIPUS DE JOC
JOC DE TOCAR I PARAR
EDAT
DE 6 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
PER PARELLES, TRIOS I MÉS
MATERIALS
PODEM FER SERVIR UNS MOCADORS PER MARCAR ELS GRUPS

O com s'hi juga?

Es fa un sorteig de parells i senars, per triar qui seran "perros" (gossos) i qui seran "venados" (cervols). Assenyaem al terra uns espais de "pau" dintre del límit de l'àrea del joc. Els venados es col·loquen als llocs de "pau" i els gossos a certa distància.

Els "venados" surten a corre-cuita i són perseguits pels "perros" fins a ser tocats. Els venados es queden al seu lloc fins que un altre company o companya tingui l'oportunitat de salvar-lo donant-li la mà.

O valor afegit

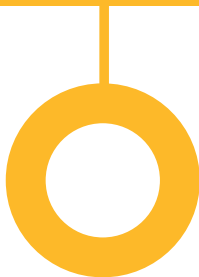
Promou la competència que afavoreix la integració del grup, amb intel·ligència pot donar suport a la cooperació i protecció entre els jugadors i jugadores.

Afavoreix el desenvolupament de la rapidesa, la resistència, però sobretot l'atenció i la capacitat de plantejar estratègies creatives per aconseguir un objectiu comú.

Dinàmiques Compartides amb Mundo Juvenil. Quito, Ecuador.

Paraguai

ñañdu ña
mberu

(L'Aranya i la mosca)

TIPUS DE JOC
JOC DE ROTLLANA
EDAT
DE 5 ANYS ENDAVANT
JUGADORS I JUGADORES
A PARTIR DE 5 INFANTS
MATERIALS
NO ÉS NECESSARI CAP MATERIAL

O sabies què...

El guaraní és la llengua que juntament amb el castellà es parla a Paraguai, té diferents varietats dialectals i la més parlada és el jopará.

Els primers homes i dones que van poblar la Mare Terra van ser els inventors i les inventores de les grans rotllanes. Les rotllanes permetien ballar, i també fer cants i pregàries on es contactava amb éssers superiors, combinant màgia i realitat en un entorn màgic.

Les rotllanes i els jocs de persecució s'han adaptat als diferents contextos històrics, culturals i geogràfics de forma molt diversa.

O com s'hi juga?

Primer s'escull del grup un jugador/a que serà l'aranya i un altre que serà la mosca. La resta del grup forma una rotllana, la mosca queda a dins i l'aranya fora.

L'aranya (ñandú) diu: *“ange pyhare asoña ha'uha peteĩ mberu”* que vol dir “Ahir a la nit vaig somiar que em menjava una mosca” i la mosca (mberú) respon amb energia; *“Chemuña che'uséro”*, que vol dir: “Agafa'm si em vols menjar!”.

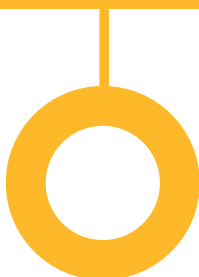
A partir d'aquest moment l'aranya comença a perseguir la mosca, dins de la rotllana. Els jugadors/res poden obrir o tanca la rotllana sense deixar-se anar de les mans. El joc s'acaba quan l'aranya atrapa la mosca.

És important que la persecució no duri més de dos o tres minuts per no fer que el joc sigui avorrit.

O valor afegit

Aquest joc de rotllana afavoreix la integració i el treball en equip i ens permet ampliar la motricitat gruixuda i l'equilibri estàtic i dinàmic amb els infants.

Els jocs de rotllana, en general, ens apropen als companys i les companyes i es poden aprofitar per contextualitzar d'altres jocs i danses tradicionals i populars com a element clau la rotllana.

ñañdu ña
mberu

(L'Aranya i la mosca)

MBA'EICHAGUA ÑEMBOSARÁI
POPULAR
MBA'E EDAD-PE GUARÁ
5 AÑOS EN ADELANTE
MBO'YPA OÑEMBOSARÁITA
5 GUIVE 20 PEVE
MBA'ÉPA ÑAIKOTEVÉ
MBA'EVE ÁGA ÑAIKOTEVÉ KORAPY TUICHA JACORRE HAĞUA, IKATURÓ AIRE LIBREPE'ARÁ

Mba'e piko jaikuaa ko ñembosaráigui? mba'e historia piko oguereko?

Kuimba'ekuéra omyanyhẽ'akue yvy omoñepyry ko ronda, upépe oñetrenza'akue jeroky, purahéi, pantomima ha ñembo'e, umi mba'e ojapo oñe-contacta hağua seres superiores ndie, upépe ojehe'a magia, añetegua ha oñe-consolidá mba'eichapa icomportamiento.

Ronda ha ñembosaraikuéra ojepersegua rehegua oñeamoldava'ekue a según oiko la historia, cultura ha tendakuéra.

Opa ronda oguerokova'erá katuete: purahéi, jeroky, ñe'ẽpoty je'e, ñomongeta, ñembosarái, pantomima.

Ta'angahai

► Nandu ha mberu ha'e peteĩ ñembosarái ronda ha ñemuña rehegua, mitãnguéra orekova'erá peteĩ korapy tuicha ocorre hağua.

► Ojeiporavo aty apytégui peteĩ mitã ojapótava ñandúrõ ha ambue katu mberurõ. Upépe jajapo peteĩ kora rojojagarrapa ore pógui. Mberu opyta kora mbyetépe ha ñandu okápe.

► Nandu he'i: “ange pyhare asoña ha'uha peteĩ mberu”

Meru ombohová: “Chemuña che'uséro”

► Ko momento kóape ñandú oñepyry ojerseguia mberupe oikévo ha osévo mokõivéa korágui ha ocorrehape ronda jerére.

► Mitãnguéra ohujaba la ronda ikatu oñemboty téra ojeabry ikatu hağuaicha ñaimpedi téra jafavorecépe mberu téra ñandú jehasa, ani angáke japoí ore pógui, ndikatúi jajopoí.

► Nandu ojagarra vove mberupe ojeiporavo ambue ñembosaráirã ha oñepyry jey.

Ñembosarái ñemomba'e

Ofavorecépe protagonismo aty ryepýpe, ojecooperá hağua, odesarrolla pe motricidad poguasú ha pe equilibrio ha kyre'ý.

Ropensa hağua roporombo'éva (túa, sy, mbo'ehára, ha mba'e)

Ko'a ñembosarái de ronda téra ñemuña inimportante ojehasa hağua etapa lúdica mitã mba'e ikatúgui ojehe'a ha oñeintegra ambue mitã ndie.

Ropensa hağua...

Mba'e ñembosarái piko rónaicha ikatuve ñambo'e ore mitãnguérape?z

Jajapo hağua...

Jacreá aty ndie ambue ñembosarái ronda ha ñemuña rehegua. Ikatu oñeinventá regla téra personaje. Inimportante avei jarrespétá ore tókã ña'ñe'ẽ hağua ha ore irú osugeriva oréve ña'armávo oñondive ñembosarái. Jahaiva'erá peteĩ cartelpe jaheja hağua kotype.

Per pensar una mica

- ☐ Sabríeu ubicar al mapa aquests països: **Bolívia, Catalunya, Equador i Paraguai**? I les següents ciutats: **Itaugua, Cochabamba, Quito, Barcelona**? Què en sabeu?
- ☐ Coneixeu algun altre país i d'altres ciutats? On estan al mapa?
- ☐ Un dels drets dels infants és el dret al jugar. **Creieu que els jocs d'aquests països són molt diferents als que jugueu? Coneixeu jocs semblants? Quins?**
- ☐ Us agradaria conèixer més jocs populars d'altres països? Comenteu de quina forma ho podeu fer.
- ☐ La Convenció dels Drets dels Infants, aprovada per Nacions Unides al 1989, té 54 articles: entre ells reconeix el dret dels infants a ser alimentats, rebre assistència mèdica, dret a l'educació integral de qualitat, dret a viure amb la seva família, etc. **Creieu que tots els infants del món, gaudeixen d'aquests drets? Per què?**
- ☐ Com ja sabeu al món es parlen moltes llengües, les llengües són cultura i són un dret. **Sabríeu dir 5 llengües que es parlin a aquests països?**
- ☐ Valoreu entre tots i totes els dos jocs que més us han agradat. Comenteu pensaments i idees positives sobre tot el que hem fet.